

ägde rum (om den nu gjorde det). Oaktat det är avhandlingen både teoretiskt och metodologiskt driven och står stadigt förankrad i en internationell vetenskaplig kontext. Damtoft Poulsens huvudsakliga poäng, att Tacitus uppfattning om den rådande politiska ordningen framträder betydligt mer sofistikerat än vad man först anar, är tankeväckande och berikar läsningen av en av Roms litterära förgrundsgestalter.

Lovisa Brännstedt är fil. dr och forskare vid Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet.
E-post: lovisa.brannstedt@klass.lu.se

Hren, Joshua, 2018. *Middle-Earth and the Return of the Common Good. J.R.R. Tolkien and Political Philosophy*. Eugene: Cascade Books.

Anmälan av Peter Strandbrink

Vad ska vi egentligen ha modernt teoretiskt och filosofiskt tänkande om politik, stat, makt, ordning, rättvisa och legitimitet till? Det är en både rimlig och grundläggande fråga, som dock sällan ställs (eller besvaras) inom ramen för doktoranders och forskares vardagliga akademiska arbete inom ämnet. Istället är den uppgift som man främst tenderar att ta sig an vara att föra vidare, granska, nyansera, bestrida och (om)tolka vad man uppfattar som "stora" filosofers och tänkares verk. Där litteraturvetare i generation efter generation envist borrar vidare i Strindberg, Proust, Becket, Melville, Boye, Conrad, Joyce, Austen, Dostojevskij, Oates, Garcia Marques, Shakespeare, Lessing, Ibsen eller Auster (och därigenom felaktigt föreställer sig att de egna analyserna av Proust får glans och relevans eftersom Proust är så viktig) gräver nya generationer politiska filosofer typiskt vidare i existerande borrhål genom Rawls rättviseteori eller Putnams, Arendts, Pettits, Foucaults,

Walzers, Habermas, Dahls, Webers, Lockes, Kants, Mills, Patemans, Skinners eller Dryzeks argument.

Det finns en exegetisk dimension (jfr Strandbrink 2019, 33f) i detta sätt att närma sig politisk filosofi och begreppsbyggnad som normalt leder till att den som arbetar på det sättet blir en auktoritet på respektive tänkare eller idétradition, men samtidigt till ett starkt beroende av den intellektuella materia man arbetat så hårt med att förstå och bemästra. Att bli för inskolad i en viss politisk-filosofisk tradition eller konversation är på så vis förknippat med vissa risker vad gäller det begreppsliga och politisk-normativa spelrum man ger sig själv tillgång till. Man blir förutsägbar. Ett annat sätt att närma sig politisk filosofi (som jag själv kanske ligger närmare) är att granska de diskursiva, språkliga och begreppsliga former och konstruktioner politisk makt och normgivning tar. Precis som politisk retorik är politisk-filosofiska positioner alltid begreppsburna och språkligt medierade. Och eftersom politisk begreppsbyggnad, retorik, idéförmedling, argumentation och semantik skär rakt igenom enskilda politiska filosofers eller idétraditioners perspektiv – vilka alltid försöker och alltid misslyckas med att monopolisera normdrivande begrepp och idéer – öppnar det för ett mer generalistiskt sätt att arbeta. Samtidigt blir dock utfallet normalt vagare och mer allmänt hållet – mer modalt, om man så vill – jämfört med exegetisk politisk filosofi som ju enkelt kan knytas till specifika källor och idésammanhang. Jag ser dessa metodologiska förhållningssätt som huvudlinjerna i samtida politisk filosofi, i Sverige och internationellt.

Ett tredje sätt att använda politisk filosofi är emellertid att nyttja klassiska källor och filosofer för att kasta nytt ljus på och analysera empiriska frågor, fall, praktiker och fenomen kopplade till sådant som politik, stat, makt, ordning, rättvisa och legitimitet. Detta är ett mer "praktiskt" politisk-filosofiskt anslag, som varken trampar runt på ett överdrivet sätt i exegetiska eller

begreppslig-semantiska domäner. I boken *Middle-earth and the return of the common good. J.R.R. Tolkien and political philosophy* (2018) gör språkvetaren Joshua Hren vid det katolska liberal arts-colleget Belmont Abbey i North Carolina just detta. I en närläsning av Tolkiens verk – hans legendarium, som Hren kallar det och däri innefattar Tolkiens hela författarskap och även privata korrespondens kring Midgård (som härskarringens värld heter på svenska) – knyter Hren an till avancerade, kritiska resonemang om stat, ordning, våld, rätt och auktoritet från filosofer som Augustinus, Thomas av Aquino, Aristoteles, Platon, Hobbes, Arendt, Schmitt, Heidegger, Marx, Schumpeter, Koselleck, Emerson, Taylor, Macintyre, Rorty och andra. Alla välkända för den som är politisk-filosofiskt skolad. Hren arbetar systematiskt och visar hur Tolkien i *Sagan om ringen* och sitt bredare legendarium iscensätter ett kulturellt och civilisatoriskt drama grundat på tydliga antaganden om heder, borgerlighet, gemenskap, modernitet, makt, uppgång, fall och återuppståndelse. För någon som närmast läste sönder Tolkiens alla böcker i tonåren är det fascinerande läsning. Men det spelar egentligen ingen roll; det intressanta är istället hur Hren använder politisk filosofi.

Här anar man, för det första, att författaren inte är skolad i något av de båda sätt att arbeta på som nämns ovan. Hren är uppenbarligen varken någon exegetiker i denna mening eller någon semantiker. Hur framkommer det? Hren betonar inledningsvis att hans studie inte är tänkt som en analys av Tolkiens direkta politiska filosofi utan (vilket ju bokens titel också antyder) en analys av hur Tolkiens författarskap kring Midgård's "secondary realm", det vill säga den imaginära, delvis utopiska och hegelianska värld där hans samtidigt realistiskt avsedda narrativ spelas ut) kan läsas genom politisk filosofi. Hren tar alltså ingen som helst hänsyn till tolkningsvariationer eller motsättningar i de samhällsontologiska eller begreppsliga teman som han granskar hos Tolkien. En

katastrof är en katastrof (även om det finns två sorter: den optimistiskt verkande eucatastrophe som leder till pånyttfödelse och den fatala dycatastrophe som innebär att ridån går ner för gott), en stat är en stat, en härskare är en härskare och en ordning är en ordning. Någon reflektion kring de mångdimensionella, komplexa, intrinsikalt ofta antagonistiska och alltid plurala och fragmenterade tolkningslandskap skolade politiska filosofer känner till finns inte hos Hren. Samtidigt levererar han poänger. Saurons Mordor och Sarumans Isengård blir förstås modernismer i kraft av sina maskinella och regulativa grundvillkor. Detta är mycket tydligt även i Peter Jacksons *Sagan om ringen* filmatisering vars gestaltning av framför allt Sarumans orchfabrik närmast blir en parfras på Dickens nyss industrialiserade viktorianska England. Aragorn är naturligtvis den rättrådige och barmhärtige kungen-som-ska-bli-och-hela-landet; en både tydligt messiansk normativ politisk modell och en variant av hur Hobbes skriver fram Leviathan. Bilbo är naturligtvis småborgerlig och Gandalf och den krets av Valar och Mayar han stammar från naturligtvis snarast änglar.

Hrens allra rödaste tråd är emellertid att ro iland hur Tolkien menar att Midgård endast kan räddas (messianskt/leviathanskt) från undergång och återupprättas som en fungerande (rättvis) ordning om alla folk som ännu inte hamnat under Saurons politiska trollmakt överskrider sina egna personliga eller kulturella minoritetsintressen och inser att det egna bästa både är helt beroende av och absolut underordnat det för Midgård allmänna bästa. Här blir Hren som mest sofistikerad med nyanserade och täta referenser till thomistisk-kommunitär politisk filosofi. Som samhällsontologi är detta väl och övertygande framställt, men här blir det också tydligt att Hren egentligen inte är någon politisk filosof. För Hren är det självklart att referera direkt till Thomas av Aquinas, Augustinus, Alasdair Macintyre, Rene Girard och olika påvecyklikor för att stödja sin komunitära grundtes

– som också tangerar Aristoteles, Arendt och Hegel. Han är inte heller fel ute här. Den övergripande poängen att Tolkien ansluter till och skriver fram ett i hög grad kristet-evangeliskt civilisationsdrama i Midgårds sekundära rike framstår som otvetydig. Men Hrens ärende går utanför detta. Genom att granska Midgårds politiska ekonomi och samhällsontologi bygger han både upp en övertygande bild av att detta måste ha varit Tolkiens avsikt och drar en rejäl lans för en thomistisk version (jfr Macintyre och kanske Charles Taylor) av den kommunitära 1980-talskritiken av det atomiserade och självcentrerade personliga subjekt som står i centrum för liberalt rättvisetänkande – och i förlängningen för den samhällsordning som tills nyligen bara blivit starkare och starkare sedan murens fall, massdigitaliseringens inbrott och globaliseringen av makt, ekonomi, industri, tjänster, inflytande och kapital.

Detta är visserligen en sympatisk politisk-normativ kritik, men den formuleras aldrig i Hrens bok som någon kritik. Det är i själva verket omöjligt för honom att formulera den i ett kritiskt politisk-filosofiskt register eftersom han inte knyter an till (eller möjligen inser?) att politisk-filosofiska perspektiv, diskurser och ontologier inte bara bär fram fritt svävande ideal utan också alltid är delaktiga i och ansvariga för specifika föreställningar om statens, maktens, ordningens, rättvisans och legitimitetens natur och därför behöver läsas och bearbetas på sätt som gör det möjligt att reflektera på ett öppnande sätt om dessa föreställningar. Men så är det inte möjligt för Hren att arbeta. Hans källbruk och egna politisk-filosofiska narrativ bekräftar och reproducerar thomistisk kommunitär samhällsteori, men inte på ett sätt som tillåter oss att se hur andra val och perspektiv skulle kunna anföras eller för den delen avföras.

Som tillämpad politisk filosofi är därför Hrens för Tolkienintresserade dock spännande studie ett bräckligt försök. Detta är egentligen inte kritisk-reflexiv politisk filosofi i arbete; snarare politisk filosofi som

litteraturvetenskapligt grepp. Att man sen av personliga eller stilmässiga eller litterära eller thomistisk-politiska skäl kan tycka att Hren gör en strålände närläsning av denne ikoniske brittiske författares (syn på sitt eget) legendarium är en annan sak. Han visar emellertid på ett galant sätt vilken korsbefruktningspotential som finns mellan vetenskapliga discipliner. Hren använder på sitt sätt politisk filosofi för att göra fina poänger i ett utsnitt av modern litteratur. Låt oss följa hans exempel och vidga statsvetenskapens och den politiska teorins/filosofins begrepp, kritiska blick, metoder och avancerade analytiska anslag mot kulturella uttryck och former – drama, litteratur, musik, poesi, dans, opera, film m.m. – som normalt inte betraktas som "våra" territorier. Om man inte fattat det förr så är slutsatsen tydlig efter att ha läst Hren: det är de visst.

Peter Strandbrink är professor i statsvetenskap, Södertörns högskola.

E-post: peter.strandbrink@sh.se

Wasserman, Janek, 2019. *The Marginal Revolutionaries: How Austrian Economists Fought the War of Ideas*. New Haven & London: Yale University Press.

Anmälan av Benny Carlson

Den österrikiska skolan utgör en idétradition som fascinerar genom sitt dynamiska synsätt (gentemot den ortodoxa neoklassiska statiken) och sin blandning av ekonomisk teori, sociologisk insikt och ideologisk stridslystnad. Den österrikiska skolan har under 150 år framträtt i olika skepnader, från det sena 1800-talets teoretiska kafédiskussioner i liberal anda till det tidiga 2000-talets ideologiska attacker i libertariansk eller högerradikal anda. Att försöka följa de olika turerna i dess utveckling är som att vandra i alperna och mötas av ständigt nya scener som dock hör